

ผลกระทบจากการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ต่อการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ

Impact of the Coronavirus Disease 2019 (COVID - 19) Pandemic on International Agricultural Trade

ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล¹, ชัยรัช หวังสม¹, สุรเกียรติ์ ปริชาตินนท์^{2*} และ สรชัย สุขพันธ์³
Chinjirat Charunsiripaisan¹, Chaithat Wangsom¹, Surakiat Parichatnon^{2*}
and Sorachai Sukpun³

Received: October 01, 2021; Revised: March 25, 2022; Accepted: May 25, 2022

บทคัดย่อ

ในวิกฤตสุขภาพระดับโลกที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การค้าเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยชีวิตและดำรงชีวิตของคนในประเทศ และจำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อให้การค้าคล่องตัว จากระดับของโลกาภิวัตน์ที่เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้การค้าได้ขยายข้ามพรมแดนระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ทำให้การค้าระหว่างประเทศหยุดชะงักลง โดยเฉพาะในห่วงโซ่อุปทานด้านอาหารและสินค้าการเกษตร ซึ่งในระยะสั้นประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะขับเคลื่อนด้วยการรักษาห่วงโซ่อุปทานให้คงอยู่และดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การซื้อของผู้บริโภคจากภาวะการที่ตื่นตระหนกต่อสถานการณ์ให้สงบลงและรองรับพฤติกรรมผู้บริโภคที่ปรับเปลี่ยนไปจากการแยกตัวออกจากกันของประชาชน เมื่อวิกฤตผ่านพ้นไป สิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปรับตัวของระบบการค้าระหว่างประเทศ คือรัฐบาลอาจต้องเสริมสร้างสถาบันที่ควบคุมการค้าระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพที่ดีมากขึ้น และในทางกลับกันรัฐบาลในบางประเทศอาจรู้สึกว่าการค้าพวกเขาพึ่งพาแหล่งอุปทานจากต่างประเทศมากเกินไป เป็นผลให้ประเทศเหล่านั้นอาจปิดกั้นมากขึ้นโดยหลีกเลี่ยงความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจของประเทศหลังจากเกิดความไม่สมดุลของการระบาดใหญ่โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

คำสำคัญ: การค้าระหว่างประเทศ การระบาดใหญ่ของโควิด - 19 สินค้าเกษตร

¹ นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสมัยใหม่ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์, Master of Business Administration Program in Modern Management Faculty of Management Technology Rajamangala University of Technology Isan Campus

² อาจารย์ประจำ สาขาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ Lecturer, Department of Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala Technology Isan Surin Campus

³ อาจารย์ประจำ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและมัลติมีเดีย คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์, Lecturer, Department of information technology and multimedia, Faculty of Management Technology, Rajamangala Technology Isan Surin Campus

*Corresponding author email: surakiat.parichatnon@gmail.com

Abstract

Trade always plays an essential role in saving both lives and livelihoods of people in time of significant global health crises. As a result, international collaboration is mandatory to aid the flow of trades in such situations. The Coronavirus Disease 2019 (COVID - 19) pandemic has provoked a major impact on food supply chains worldwide, causing economic slowdown all over the world, especially supply chains in food and agricultural products. Generally, in a short term of such crisis, most countries will keep those supply chains intact and operating efficiently to reduce panic buying and to accommodate consumption habits arising from personal isolation. Once the crisis has passed, governments may wish to strengthen institutions that manage international trade. On the other hand, depending on the experience in handling COVID - 19 situations, if the governments see that they are over-reliant on foreign sources of supply, they may consider being more of isolationist, rejecting international cooperation. These traits may depend on the paths economies following the disequilibrium caused by the pandemic.

Keywords: International trade, COVID - 19 pandemic, Agricultural

บทนำ

สถานการณ์การโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นสถานการณ์วิกฤตสำคัญที่เข้ามาสั่นคลอนและส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทั้งต่อประเทศไทยและโลก เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ยังคงแพร่กระจายไปทั่วโลกทำให้ระบบสุขภาพอยู่ภายใต้ความตึงเครียดและความไม่แน่นอนของข่าวสารต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ระบบสุขภาพเท่านั้นแต่ยังกระทบเป็นห่วงโซ่ทั้งระบบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสิ้นทางการเกษตร ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนและปรับตัวทั้งระบบโครงสร้าง ไปจนถึงหน่วยย่อย ๆ อีกทั้งการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ยังทำให้ความเหลื่อมล้ำทางด้านสุขภาพและสวัสดิการที่มีอยู่ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศรุนแรงและเห็นชัดเจขึ้น มาตรการที่จำเป็นในการจัดการกับการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ได้นำไปสู่การหยุดชะงักครั้งใหญ่ต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ผลกระทบครั้งนี้นำไปสู่ความไม่สมดุล นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่คาดว่าตลาดจะกลับสู่สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับดุลยภาพก่อนหน้า (Kerr, 2016) อย่างไรก็ตาม ความไม่สมดุลที่เกิดจากการหยุดชะงักทางเศรษฐกิจเพราะโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและอาจมากกว่าความสั่นสะเทือนครั้งใหญ่ครั้งก่อน ๆ เป็นอย่างมาก เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในทศวรรษที่ 1930 และภาวะสงครามโลกครั้งที่สอง วิกฤตการณ์ทางการเงินในปี พ.ศ. 2550 - 2551 เมื่อพิจารณาจากขนาดของความไม่สมดุลแล้ว เส้นทางของการปรับตัวในอนาคตนั้นคาดเดาได้ยาก (Kerr, 1993) รัฐบาลทั่วโลกได้กำหนดนโยบายหลายอย่างโดยมุ่งเป้าไปที่การลดระดับของความไม่สมดุล เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ดำเนินการทางเศรษฐกิจมีหนทางที่จะกลับมาดำเนินกิจกรรมเชิงพาณิชย์ในระดับก่อนหน้านี้ได้ ดังนั้น การคาดการณ์รูปร่างในอนาคตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อสินค้าการเกษตร เพื่อการเก็งกำไรที่มากขึ้น

การระบาดของโรคเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จนประเทศต่าง ๆ ไม่ได้กำหนดมาตรการด้านการค้าระหว่างประเทศตามที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น ความพยายามที่จะจำกัดการเคลื่อนไหวระหว่างประเทศของผู้ที่อาจเป็นพาหะของเชื้อไวรัส อย่างไรก็ตาม รัฐบาลต่างกระตือรือร้นที่จะรักษาห่วงโซ่อุปทานไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับอาหารที่ได้รับจากการซื้ออย่างต้นตระหนักให้เป็นไปอย่างราบรื่นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยส่วนใหญ่แล้วรูปแบบความขัดแย้งเหล่านี้จะได้รับการจัดการอย่างรวดเร็ว สิ่งที่สร้างปัญหามากขึ้นคือการหยุดการเดินทางทางอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเครื่องบินที่ใช้พร้อมกันสำหรับผู้โดยสารและสินค้า สิ่งนี้ขัดขวางห่วงโซ่อุปทานสำหรับผลิตภัณฑ์ระดับไฮเอนด์ (High end) บางอย่าง เช่น ไม้ตัดดอกและอาหารทะเล ผลกระทบที่สำคัญต่อการค้าโลกเป็นผลมาจากข้อจำกัดของรัฐบาลเกี่ยวกับกิจกรรมส่วนบุคคลและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีปัจจัยสอง/คลื่นลูกใหญ่ประการที่ส่งผลต่อการหยุดชะงักที่

เกิดขึ้นประการแรกคือการหยุดชะงักด้านอุปทานซึ่งเริ่มต้นในประเทศจีน เนื่องจากมีความสำคัญในด้านการผลิตให้แก่ประเทศอื่น ๆ ด้วยข้อจำกัดในการทำงานเมื่อผู้ใช้แรงงานเจ็บป่วยทำให้การหยุดชะงักของอุปทานแพร่กระจายอุปทานการสินค้าส่งออกจะลดลงพร้อมกับการผลิตที่ลดลง คลื่นลูกที่สองเป็นผลมาจากอุปสงค์ที่ลดลง เนื่องจากร้านค้าปลีกหลายแห่งถูกบังคับให้หยุดกิจการชั่วคราวหรือถาวร พวกเขาจะยุติการสั่งซื้อสินค้าสต็อกใหม่ รวมถึงคำสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เมื่อรายได้หยุดชะงัก ความต้องการจะลดลงอีก สินค้าคงทนของผู้บริโภคจะได้รับผลกระทบอย่างหนักเป็นพิเศษ ตัวอย่างเช่น ผู้ผลิตรถยนต์หยุดสายการผลิตทั้งหมดยกเว้นในประเทศจีนและประเทศในแถบทวีปยุโรป

จากสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศทำให้คาดการณ์ได้ไม่ยากว่าโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) จะอยู่กับเราไปอีกนาน รวมทั้งทำให้ผู้คนเกิดความวิตกกังวลไปทั่วโลก มีการปิดเมือง ปิดประเทศ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค สนามบินเจียบเหงา สถานที่ท่องเที่ยวแทบร้างผู้คน หลายธุรกิจได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม จนต้องลดพนักงาน เลิกจ้าง หรือปิดตัวเองลง ผู้คนไม่จำเป็นก็ไม่ออกนอกบ้าน ไม่กล้าอยู่ในที่คนพลุกพล่าน และคอยติดตามข่าวสารเพื่ออัปเดตการแพร่ระบาดของไวรัสตัวนี้ (บวรศม สิริพันธ์และคณะ, 2020, น. 3) เกษตรกรได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมด้านสังคมและคุณภาพชีวิตจากระบบเศรษฐกิจที่หดตัวลง เนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อหน่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ไปสู่ปัญหาการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่ต้องชะลอตัวรวมทั้งปริมาณความต้องการของผู้บริโภคลดน้อยถอยลง เนื่องจากมาตรการด้านสาธารณสุข ทั้งการเว้นระยะห่างและการกักตัวแบบต่าง ๆ (Quarantine) ส่งผลให้สินค้าเกษตรและอาหารติดค้างในห่วงโซ่อุปทาน และกลายเป็นผลผลิตส่วนเกินในระบบอาหารก่อให้เกิดปัญหาด้านรายได้ของครัวเรือนลดลง และหากสถานการณ์ยืดขยายตัวจะทำให้ครัวเรือนขาดสภาพคล่องโดยเฉพาะครัวเรือนขนาดเล็กที่มีระดับเงินออมต่ำและ/หรือมีรายได้รายวัน เนื่องจากความต้องการของตลาดลดน้อยลง (ด้านปริมาณและด้านราคา) (คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์, 2564 : 20) การค้าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรค่อนข้างมีภูมิคุ้มกันต่อการหยุดชะงักเหล่านี้ อย่างน้อยก็ในระยะสั้น ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น รัฐบาลต่างพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาห่วงโซ่อุปทานอาหารให้ทำงานต่อไปได้ การซื้อแบบตุนตระหนกทำให้เกิดความต้องการสินค้าบางประเภทในระยะสั้น เมื่อรายได้ลดลง การจัดสรรงบประมาณของครัวเรือนจะมีเสถียรภาพมากขึ้นสำหรับอาหารเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เนื่องจากการตัดสินใจด้านการผลิตและการเก็บเกี่ยวที่ล่าช้าและความสามารถในการจัดเก็บที่ราบรื่น ผลผลิตด้านการเกษตรจึงไม่เกิดการหยุดชะงักเหมือนในอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ อย่างไรก็ตามเนื่องจากการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) อาจส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานในฟาร์ม (Farm) นอกจากนี้ สำหรับพืชผลบางชนิด การจำกัดการเคลื่อนไหวข้ามพรมแดนของผู้คนอาจนำไปสู่การขาดแคลนผู้ใช้แรงงานตามฤดูกาล ผู้ใช้แรงงานในห่วงโซ่อุปทานอาจกลายเป็นข้อจำกัดเมื่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) แพร่กระจาย หากรายได้ยังคงต่ำเป็นระยะเวลานาน อาจมีการเปลี่ยนแปลงของการซื้ออาหารเป็นวัตถุดิบหลักมากกว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปที่จะลดน้อยลง และการขนส่งระหว่างประเทศจึงมีแนวโน้มที่จะได้รับการปรับปรุง ในขณะที่สินค้าต่างประเทศที่มีความแปลกใหม่ มีความหรูหรา และสินค้าแปรรูปอาจพบว่าการขนส่งจะลดลง ด้วยวิธีนี้โลกาภิวัตน์ของการเกษตรอาจลดลงบ้าง ด้วยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกษตรจึงต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตต่อการทำการเกษตร โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ต่อการทำการเกษตร เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืน

เนื้อหา

สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ไวรัสโคโรนา เป็นไวรัสติดต่อกันทำให้เกิดการติดเชื้อทางเดินหายใจ ซึ่งเป็นสาเหตุของการระบาดใหญ่ การจัดลำดับจีโนมแสดงให้เห็นว่าเป็นไวรัสอาร์เอ็นเอ (RNA) ชนิดสายเดี่ยว ไวรัสมีเปลือกเป็นไขมันหุ้มอยู่ องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศชื่อโรคนี้ COVID - 19 ซึ่งย่อมาจาก Coronavirus disease 2019 หรือ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือเรียกกย่อว่า COVID 19 แต่เดิมการตั้งชื่อโรคมักจะใช้ชื่อคนค้นพบ เช่น (Graves' disease) สถานที่ เช่น Ebola ชื่อประเทศในทวีปแอฟริกา เช่น ไข้หวัดใหญ่สเปน นับตั้งแต่โรคซาร์ส (SARS) เป็นต้นมาเริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับประชาชนที่อาศัยในเมืองที่เป็นชื่อเพื่อหลีกเลี่ยงการอ้างอิงถึงสัตว์ สถานที่ ชื่อคน ชื่อเมือง วัฒนธรรม ที่อาจจะมีความกระทบต่อการตั้งชื่อ จึงตั้งชื่อโรคที่เกิดไม่ให้เกิดผลกระทบดังกล่าว องค์การอนามัยโรค ตั้งชื่อโรคนี้ว่า โควิด19 (COVID - 19) คณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยอนุกรมวิธานของไวรัส (ICTV) ประกาศว่า ตามกฎที่มีอยู่ซึ่งกำหนดความสัมพันธ์แบบสายลำดับชั้นของไวรัสโคโรนา บนพื้นฐานของลำดับของกรดนิวคลีอิกที่เหมือนกันห้าตำแหน่ง ทำให้ความแตกต่างของสายพันธุ์ (Strain) ไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้ จากสายพันธุ์ไวรัสจากการระบาดของโรคซาร์สในปี พุทธศักราช 2546 ไม่เพียงพอที่จะทำให้เป็นสปีชีส์ใหม่ของไวรัสที่แยกจากกลุ่มกัน ดังนั้นคณะกรรมการจึงระบุว่าไวรัสโคโรนาที่พบ 2019 - nCoV เป็นสายพันธุ์ของไวรัสโคโรนาที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงเช่นเดียวกับโรค SARS จึงเรียกชื่อไวรัสนี้ว่า Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS - CoV - 2) (โควิด - 19 และระบาดวิทยา, 2564) ไวรัสโคโรนา (Coronavirus) เป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปีคริสต์ศักราช 1960 ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด แต่เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า โควิดไวรัส 2019 (Corona virus disease 2019) หรือ โควิด - 19 (COVID - 19) อาการเมื่อติดเชื้อโควิด - 19 ที่สังเกตได้ง่าย ๆ คือ มีไข้ เจ็บคอ ไอแห้ง ๆ น้ำมูกไหล หายใจเหนื่อยหอบ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 กำลังสะท้อนอีกหนึ่งภาพความรุนแรงของความไม่แน่นอนที่ไม่เพียงแผ่ขยายไป ทุกด้านของการดำเนินชีวิตคนคนทั้งโลก ทั้งในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งยังมีแนวโน้มที่จะยืดเยื้อเป็นระยะเวลา

สถานการณ์ภาคสินค้าการเกษตร การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ได้ส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตร ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญของโลกทั้งทางบวกและทางลบ เมื่อเศรษฐกิจโลกถดถอย จึงมีความเสี่ยงสูงที่เกษตรกรเลือกผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร จะสูญเสียโอกาสด้านรายได้จากปริมาณผลผลิตที่มีความต้องการตลาดน้อยลง ซึ่งมีผลให้เกิดการลดลงด้านราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก แนวโน้มดัชนีราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกที่สำคัญปรับตัวลดลง เช่น สินค้า กลุ่มพืชอาหาร (ข้าวสาลี ข้าวโพด) ลดลงร้อยละ 1.9 สินค้าพืชน้ำมัน (ปาล์ม ถั่วเหลือง) ลดลงร้อยละ 4.3 น้ำตาล (อ้อยโรงงาน) ลดลงร้อยละ 19 น้ำมันโคและผลิตภัณฑ์นม ลดลงร้อยละ 3 มีดัชนีราคาลดลงต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจัยของสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่งผลให้กิจกรรมการบริโภคของผู้บริโภคลดลง และปัจจัยด้านการแข่งขันราคาของสินค้าทดแทนน้ำมันดิบ มีราคาลดลง ทำให้ความต้องการสินค้าเอทานอลและไบโอดีเซลในตลาดโลกลดลง ตลอดจนผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อการจำกัดและเคลื่อนย้ายทรัพยากรเพื่อการผลิตเก็บเกี่ยวผลผลิต

การเปลี่ยนแปลงสินค้าภาคการเกษตรวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ในอดีตภายหลังจากความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ มีการประเมินใหม่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะดำเนินการอย่างไรในอนาคต ตัวอย่างเช่น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ฝ่ายเศรษฐกิจของสันนิบาตชาติได้ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับที่

มากจนไปถึงจุดสูงสุดในการประชุมเศรษฐกิจโลกในปี พ.ศ. 2470 ซึ่งรวมถึงผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกและประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย ประเทศที่เข้าร่วมการประชุมเห็นพ้องต้องกันว่าถึงเวลายุติการเก็บภาษี (League of nations, 1927) ภายหลังจากเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจจากความผิดพลาดของตลาดหุ้นในปี พ.ศ. 2472 อย่างไรก็ตาม ประเทศต่าง ๆ ได้ย้ายจากระบบการค้าระหว่างประเทศที่ค่อนข้างเปิดกว้างไปสู่การปกป้องในระดับสูงด้วยการผ่านพระราชบัญญัติภาษีซึ่งต่อมาอีกหลายประเทศได้ขึ้นภาษีและกีดกันทางการค้ากับสหรัฐอเมริกา เป็นช่วงที่แทบไม่มีความร่วมมือระหว่างประเทศเลย การขาดความร่วมมือระหว่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ 1930 ส่งผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (Great depression) ที่ลึกและยาวนานกว่าที่ควรจะเป็น (Pomfret, 1991) ตามมาด้วยการหยุดชะงักทางเศรษฐกิจจากสงครามโลกครั้งที่สองในทันที เมื่อสงครามใกล้สิ้นสุด ประเทศสหรัฐอเมริกาในฐานะเจ้าโลกคนใหม่และประเทศสหราชอาณาจักร (United kingdom of great britain) ที่มีประสบการณ์มาก ได้ตัดสินใจว่าสาเหตุหลักของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ คือการขาดความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดสถาบันระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้ง (Kerr, 2010) พวกเขาเริ่มที่จะแก้ไขสถานการณ์โดยการจัดตั้งสถาบันพหุภาคีจำนวนหนึ่งเพื่อลดแหล่งที่มาของความขัดแย้งระหว่างประเทศ สหประชาชาติก่อตั้งขึ้นเพื่อลดความขัดแย้งทางการเมือง ที่ Bretton - woods มีการเจรจาสององค์กรใหม่ (A) กองทุนการเงินระหว่างประเทศเพื่อจัดการกับการลดค่าเงินกλυทธ์ (ในช่วงเวลาของอัตราแลกเปลี่ยนคงที่) และ (B) ธนาคารโลกเพื่อปิดช่องว่างระหว่างประเทศที่ร่ำรวยและยากจน ในที่สุด องค์การการค้าระหว่างประเทศ (ITO) ได้รับการเจรจาเพื่อจัดการกับความตึงเครียดทางการค้าระหว่างประเทศ และได้มีการเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยเรื่องภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) เพื่อให้มีกลไกในการลดภาษีเหล่านี้ เห็นได้ชัดว่านี่เป็นช่วงเวลาของความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับสูงหลังจากเกิดวิกฤติ เมื่อการหยุดชะงักทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ผ่านไป การประเมินใหม่จะเริ่มขึ้น มีแนวโน้มว่าจะมีปฏิริยาตอบสนองที่เป็นไปได้สองประการต่อแ่งมระหว่างประเทศ ประการหนึ่งจะเป็นความต้องการสำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้นเพื่อให้เศรษฐกิจโลกพร้อมสำหรับการหยุดชะงักในอนาคต อีกประการหนึ่งคือการเพิกเฉยต่อโลกาภิวัตน์และลดการพึ่งพาประเทศอื่น ๆ โดยหันมาพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด แรงจูงใจสำหรับความร่วมมือที่เพิ่มขึ้นในการค้าระหว่างประเทศหลังเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) คือการทำให้แน่ใจว่าห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับยา อุปกรณ์ทางการแพทย์ เวชภัณฑ์ สินค้าการเกษตร และอาหาร ยังคงเปิดอยู่ในช่วงวิกฤตเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ซึ่งให้เห็นว่าเศรษฐกิจที่พึ่งพาอาศัยกันนั้นเป็นอย่างไร และการพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานของการขนส่งระหว่างประเทศเป็นอย่างไร การหยุดชะงักเกิดจากข้อจำกัดในการขนส่งระหว่างประเทศเป็นอย่างไร และเป็นเรื่องจำเป็นมากสำหรับรัฐบาลที่ต้องมุ่งเน้นการจัดการกับเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ที่ต้องรับมือ รัฐบาลต้องเข้าร่วมแข่งขันในการประมูลสำหรับอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ แม้ว่าสหภาพยุโรปจะร่วมมือกับรัฐสมาชิกร่วมกันเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ เช่น เครื่องช่วยหายใจ เป็นต้น แทนที่จะจำกัดการส่งออกโดยตรง เช่น การห้ามใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์และเวชภัณฑ์ รัฐบาลได้ใช้ข้อจำกัดในการขายให้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือผู้ซื้อเพื่อสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้าง ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้สั่งห้ามบริษัทในประเทศบางแห่งไม่ให้ผลิตเวชภัณฑ์เพื่อขายให้กับผู้ซื้อจากต่างประเทศ ข้อตกลงการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐบาลพหุภาคีขององค์การการค้าโลก (World trade organization: WTO) มีสมาชิกน้อยเกินไปและไม่ได้ออกแบบมาเพื่อจัดการกับวิกฤตประเภทนี้ (Khorana, Mishra, & Kerr, 2014) จนถึงปัจจุบัน ประเทศเวียดนามและประเทศคาซัคสถานเป็นผู้ส่งออกหลักที่จำกัดการส่งออกเพราะการระบาดใหญ่ และประเทศเซอร์เบียได้จำกัดเฉพาะการส่งออกน้ำมันที่ใช้ปรุงอาหาร เนื่องจากรายได้ในประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศลดลงอย่างมาก รัฐบาลอาจจำกัดการส่งออกสินค้าการเกษตรและอาหาร เพื่อมาลดราคาในประเทศเพื่อพยายามช่วยเหลือผู้บริโภคที่ยากจนภายในประเทศ

อย่างไรก็ตามการระบาดใหญ่อาจนำไปสู่ประเทศต่าง ๆ ที่ปฏิเสธความร่วมมือระหว่างประเทศและเพิ่มอุปสรรคทางการค้า แรงจูงใจในการกำหนดอุปสรรคทางการค้าจะแตกต่างจากการปกป้องแบบดั้งเดิม ประเทศต่าง ๆ

อาจรู้สึกว่ามีผู้ผลิตจากต่างประเทศมากขึ้นไป พวกเขาอาจต้องการหลีกเลี่ยงจากโลกาภิวัตน์และส่งเสริมการจัดหาวัสดุภายในประเทศเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากความโดดเด่นของประเทศจีนในการจัดหาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ สิ่งนี้อาจมีโอกาสน้อยลงสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร แต่การปรับการจัดหาอาหารให้เข้ากับการซื้อจากความต้องการที่เพิ่มขึ้นของประชากรส่งผลต่อห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ การชอบการพึ่งพาตัวเองในระดับที่สูงขึ้นอาจดึงดูดผู้ที่กำหนดนโยบาย แน่นอนว่ามาตรการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตในประเทศ เป็นผลให้สามารถคาดหวังได้ว่าทำให้พวกเขาจะเพิ่มเสี่ยงกีดกันในการเรียกร้องให้มีการผลิตด้านอาหารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้สนับสนุนด้านอาหารในท้องถิ่นอาจเพิ่มข้อเรียกร้อง ในกรณีของอัตรากาซี Smoot - hawley ในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายที่เสนอเดิมมีไว้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เกษตรกรที่นั่น แต่ผลประโยชน์ของการกีดกันทางการค้าอื่น ๆ กลับรวมกันเป็นเหตุให้เกิดข้อจำกัดทางการค้าในวงกว้างซึ่งครอบคลุมเกือบทุกภาคส่วน กระบวนการที่ซับซ้อนของการค้าระหว่างประเทศ เช่น การเปิดเสรีการค้าเป็นการเสริมสร้างสวัสดิการ การลดอุปสรรคทางการค้าเป็นโครงการระยะยาว เนื่องจากการต่อต้านอย่างดื้อรั้นของผลประโยชน์ของนักกีดกันและกฎเกณฑ์ทางการค้าที่เข้มงวด (ได้อยู่ภายใต้แรงกดดันอย่างมากเนื่องจากประเด็นการกระจายเกี่ยวกับผลกำไรจากการค้า ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เช่น ผู้ที่ทิ้งไว้เบื้องหลังมีบทบาทสำคัญในทั้ง Brexit และการเลือกตั้งของ Donald trump) (Kerr & Viju-Miljusevic, 2019) การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในปี 2020 จะมีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากการลดการพึ่งพาซัพพลายเออร์จากต่างประเทศนั้นสอดคล้องกับการปรับโครงสร้างใหม่ และวาระ America first ของฝ่ายบริหารของทรัมป์ (Kerr, 2018) หากประธานาธิบดีดอนัลด์ทรัมป์ (Donald trump) ได้รับเลือกตั้งใหม่ ความน่าจะเป็นของความร่วมมือระหว่างประเทศที่น้อยลงจะเพิ่มขึ้นอย่างมาก เมื่อการเลือกตั้งสิ้นสุดลง ประธานาธิบดี ดอนัลด์ทรัมป์ (Donald trump) จะไม่ต้องการคะแนนเสียงจากฟาร์มในรัฐสำคัญ ๆ อีกต่อไป ขจัดแรงกดดันในการเพิ่มยอดขายสินค้าทางการเกษตรไปยังประเทศจีน ซึ่งจะทำให้มีอิสระในการกำหนดอุปสรรคทางการค้าเพิ่มเติม เช่น อาหารและอาหารทะเล ที่มีมูลค่าสูงขึ้น

ในท้ายที่สุด ไม่ว่าจะมีความร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้นในด้านการค้าหรือการมีส่วนร่วมกับการค้าระหว่างประเทศน้อยลงก็ตาม จะขึ้นอยู่กับเส้นทางแบบไดนามิกที่เกิดขึ้นหลังวิกฤติ หากมีการหวนกลับคืนสู่สภาวะใกล้เคียงปกติอย่างรวดเร็ว รัฐบาลอาจเห็นข้อได้เปรียบในการร่วมมือกันเพื่อเสริมสร้างกฎเกณฑ์ทางการค้า ซึ่งรวมถึงสินค้าทางการเกษตร ในทางกลับกันหากเส้นทางหลังวิกฤติของการปรับตัวมาบรรจบกันอย่างช้า ๆ เป็นวัฏจักรตามธรรมชาติหรือแยกตัวออกจากสมดุลก่อนวิกฤติ นักการเมืองก็จะมองหาวิธีที่จะควบคุมเศรษฐกิจของตนเองเพิ่มเติม (Kerr, 2009) การแยกตัวออกจากตลาดต่างประเทศอาจดูเหมือนเป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมดังกล่าว หากเลือกกลยุทธ์อย่างหลังมันจะเป็นก้าวต่อไปในการรื้อความคืบหน้าในการเปิดเสรีการค้าในช่วง 70 ปีที่ผ่านมา

บทสรุป

ในภาคการเกษตรวิกฤติโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ถือเป็นโอกาสที่จะต้องเร่งให้มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด เพื่อให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพอย่างมั่นคงทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่ให้เกิดความยั่งยืน จึงควรมีการดำเนินการต่าง ๆ ในระยะเฉพาะหน้าเร่งด่วน คือ ทำสินค้าการเกษตรอย่างไรให้ปลอดภัยจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำสินค้าการเกษตรให้เป็นธรรม ดูแลให้เกษตรกรเข้าแหล่งพันธุ์ดีสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการผลิตในฤดูกาลใหม่อย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้เกษตรกรขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรตรงถึงผู้บริโภค รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐรับซื้อผลผลิตจากชุมชนของเกษตรกรและพัฒนาความรู้และสร้างแรงจูงใจแรงงานคืนถิ่นในการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนในระยะต่อไปที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ จัดทำ “ฐานข้อมูลทางด้านการเกษตร” สนับสนุนแรงงานคืนถิ่นให้เป็นโอกาสต่อการพัฒนาภาคการเกษตรสนับสนุนการฟื้นฟูภาคเกษตรสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปรับบทบาทและพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เป็นที่พึ่งของสมาชิกได้อย่าง

แท้จริง ปรับปรุการกิจงานของหน่วยงานด้านการพัฒนาด้านการเกษตร และความมั่นคงด้านอาหาร เปลี่ยนถ่ายการบริหารจัดการองค์การเกษตรสู่ยุคดิจิทัล ขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง สร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความมั่นคงด้านการผลิตทางสินค้าการเกษตรและอาหาร เพิ่มศักยภาพระบบงานวิจัยและพัฒนาด้านสินค้าการเกษตร จัดให้มีระบบขยายความปลอดภัยทางสังคมที่เหมาะสมสำหรับภาคการเกษตร ดังนั้นการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ที่กำลังส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจเคลื่อนตัวไปไกลจากสมดุลที่คุ้นเคย ระดับของความไม่สมดุลในแต่ละระบบเศรษฐกิจนั้นไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน หมายความว่าแนวทางการปรับตัวในอนาคตนั้นยากต่อการเข้าใจห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารต้องชะงักงันในการปรับตัวเพื่อตามให้ทัน อันดับแรกคือการซื้อแบบจากภาวะการที่ตื่นตระหนกต่อสถานการณ์ ตามด้วยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคอาหารที่ถูกบังคับ โดยเปลี่ยนจากสัดส่วนของการบริโภคอาหารนอกบ้านเป็นจำนวนมาก และสุดท้ายก็เกิดขึ้นอย่างกะทันหันคือรายได้อัตราลดลง การรักษาห่วงโซ่อุปทานสินค้าการเกษตรรวมทั้งที่มีส่วนประกอบสินค้าการเกษตรจากต่างประเทศ การดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญในอนาคตอาจมีความปรารถนาที่จะเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อช่วยให้ห่วงโซ่อุปทานสามารถดำเนินงานได้ในยามวิกฤต ในทางกลับกัน วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) แสดงให้เห็นชัดเจนว่าการพึ่งพาความมั่นคงด้านสินค้าการเกษตรจากภายในและต่างประเทศ สิ่งนี้จะนำไปสู่การเรียกร้องให้มีความพอเพียงมากขึ้น มาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศจะน้อยลง และการมีส่วนร่วมระหว่างประเทศจะมีความเพิ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้จะครองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสินค้าการเกษตรและอาหาร ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับว่าเศรษฐกิจมีวิวัฒนาการอย่างไรจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์. (2021). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- บวรศม สิริพันธ์และคณะ. (2020). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- โควิด-19 และระบาดวิทยา. (2021). <https://learningcovid.ku.ac.th/course/?c=1&l=4/>
- Cardwell, R., & Kerr, W. A. (2014). Can export restrictions be disciplined through the World Trade Organization. (8), 1186 – 1196.
- Kerr, W. A. (2016). Disequilibrium, trade and the consequences of adjustment. (2), 59 – 75.
- Kerr, W. A. (1993). Domestic firms and transnational corporations in liberalizing command economies A dynamic approach. (3), 195 – 211.
- Khorana, S., Mishra, N., & Kerr, W. A. (2014). Transforming Vietnam: A quest for improved efficiency and transparency in central government procurement. *Policy and Politics*, (1), 109 – 129.
- League of Nations. (1927). Geneva: League of Nations.
- Pomfret, R. (1991). Cambridge: Basil Blackwell.
- Scholefield, R., & Gaisford, J. D. (2007). Export taxes: How they work and why they are used. In W. A. Kerr & J. D. Gaisford (Eds.), (pp. 237 – 247). Cheltenham: Edward Elgar.